

DEL BISBE TORRAS I BAGES AMB CERVERA I SANT MAGÍ

Ramon Gené Capdevila

El prefaci de l'Evangelí de Joan comença amb aquest verset: “*Al principi existia la Paraula, la Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu*”, que ens remet, indubtablement, al primer verset del Llibre del Gènesi: “*Al principi Déu creà el cel i la terra*”.

D'acord amb el citat Llibre del Gènesi, en només sis dies el Senyor va fer la llum i les tenebres, el firmament i la terra, les plantes i els arbres, els cossos lluminosos al cel –a fi que diferenciïn el dia de la nit i assenyalin el temps, les estacions, els dies i els anys¹–, els peixos, les aus, els animals domèstics i feréstecs, i l'Home i la Dona. El setè dia descansà.²

Des del principi, doncs, des que la vida és vida, l'ésser humà ha comptat amb el sol i la lluna per a mesurar el pas del temps, els cicles de l'existència. Adam, el primer home, va viure 930

anys³ i, com hom sap, el vell Matusalem, paradigma de la longevitat, arribà als 969.⁴

Aquesta reflexió ve a tomb atès que cada any repetim, amb goig renovat, la Festa Major, el Nadal, la Pasqua, i, a Cervera, òbviament, la Festa Major del Santíssim Misteri i l'entranyable Festa del Barri de Sant Magí. Així doncs altra vegada, als voltants de Corpus, emprenem novament la tasca d'escriure un article pels Quaderns del Barri de Sant Magí, que el proppassat any arribà al número rodó de 25, i que es veurà enguany superat.

Certament, són moltes les històries, els fets i els personatges, vinculats d'una o altra manera amb la festa de Sant Magí, amb Cervera i amb la vida rural tradicional, que han aparegut en aquests Quaderns, amb notable èxit, al llarg d'aquest 25 anys, però ens sembla que encara en queden anècdotes i personalitats sufi-

¹ Gn. 1, 14-19.

² Gn. 2, 1-3.

³ Gn. 5, 3-5.

⁴ Gn. 5, 25-27.

cients, si l'ànim no defalleix i l'economia ho permet, per a una bona colla d'articles més.

En efecte, pensem que no s'ha esmentat mai fins ara en aquests Quaderns el Venerable Josep Torras i Bages, Bisbe de Vic, pel que enguany, en què s'escau el centenari de la seva mort, venim a omplir aquest buit amb l'article que ens ocupa, i que no sabem pas si serà l'únic que tractarà aquesta figura.

Com hom sap, el Dr. Torras i Bages, fou el màxim representant en la seva època del nacionalisme català conservador i catòlic i escrigué, entre altres, "*La Tradició Catalana*", obra cabdal del catalanisme moderat d'arrel cristiana. No en va ser li atribuït el lema "*Catalunya serà cristiana o no serà*", encara que els estudiosos no coincideixen en si va expressar-se mai en aquests exactes termes.

Fou fundador de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat⁵, consiliari del Cercle Artístic de Sant Lluç⁶

Josep Torras i Bages, Bisbe de Vic.

i de la Unió Catalanista⁷, membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi i de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i president de la comissió encarregada de redactar

⁵ *Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat*: Institució religiosa fundada el 1899 a Barcelona pel Bisbe Torras i Bages amb la finalitat de renovar la vida religiosa a Catalunya, d'ideologia regionalista i conservadora. Al final dels anys 50 s'apropà a la problemàtica social i fundà el Centre d'Estudis Francesc Eiximenis.

⁶ *Cercle Artístic de Sant Lluç*: Club social fundat el 1893 a Barcelona pels germans Llimona i altres artistes i intel·lectuals amb l'objectiu de combatre l'anticlericalisme modernista i la bohèmia en el món de l'art. En foren membres, entre d'altres, Antoni Gaudí, L. Serrahima, J. Pijoan i F. A. Galí. Actualment es manté com a centre cultural i d'estudis i té la seva seu al carrer del Pi.

⁷ *Unió Catalanista*: Organització fundada el 1891 a Barcelona com a conseqüència de la campanya en favor del dret civil català que dugueren a terme el 1889 diverses associacions i corporacions. En la seva primera assemblea, el 1892, en què actuà de president Lluís Domènech i Montaner i de secretari Enric Prat de la Riba, s'aprovaren les Bases Manresa. El 1899 s'escindí la facció que defensava una participació activa en la política, i a partir de 1901 es presentà a les eleccions obtenint un escó al Parlament de Catalunya el 1932. Publicà, entre d'altres, *la Renaixença, Catalunya i la Nació*.

les Bases de Manresa⁸ –puig a més a més de llicenciat en teologia era també doctorat en dret civil i canònic per la Universitat de Barcelona–.

No ens detindrem pas però a desgranar ni la ideologia ni les diverses iniciatives pastorals, socials, literàries o artístiques que emprengué el Bisbe Torras i Bages, que certament donarien per molt més que les pàgines de què disposem en aquests Quaderns, sinó que tractarem de desgranar-ne únicament la seva relació amb Cervera i amb Sant Magí de la Brufaganya i a descobrir-ne alguna coincidència amb la festa de Sant Magí a Cervera.

a) El Dr. Torras i Bages i Cervera

Mencionàvem que el motiu per dedicar aquest article al Bisbe Torras i Bages, és que aquest any s'escau el centenari de la seva defunció. Com recullen les enciclopèdies, el nostre prohom nasqué al Mas Gomà de Les Cabanyes (*Alt Penedès*) el dia 12 de setembre de 1846 i morí a Vic (*Osona*) als 69 anys d'edat, el dia 7 de febrer de 1916.

Doncs bé, a Cervera, la data del 7

de febrer ens remet indubtablement a la Festa Major del Santíssim Misteri, i més concretament, al dia que té lloc precisament la missa en sufragi dels fidels difunts de la nostra parròquia. Així doncs tenim ja d'entrada aquesta primera –o última– relació del Bisbe Torras i Bages amb la nostra ciutat.

Sense dubte, el Dr. Torras i Bages degué recalar a Cervera en diverses ocasions⁹, atesa la seva prolífica activitat, peròquina era l'opinió que li mereixia la nostra ciutat? Pensem, modestament, que se'n formà un judici dual, valorant-ne tant els avantatges com els inconvenients, tant els aspectes correctes que tenia com les qüestions que, al seu judici, podien ser perjudicials.

Efectivament, d'una banda, en ésser Cervera una ciutat prou important en l'època, i sense dubte la més gran dels voltants, s'arriscava a caure en els perills de la societat moderna, la falta de fe. Aquesta modernitat entrava certament en contradicció amb el que ell anomenava seny rural,¹⁰ que tant encoratjà i tan bé representa, dit sigui de passada, la festa de Sant Magí.

⁸ *Bases de Manresa*: Nom amb què es coneix el document *Bases per a la Constitució Regional Catalana*, presentat entre el 25 i el 27 de març de 1892 a l'assemblea de la Unió Catalanista, com a resultat del renaixement del catalanisme a la segona meitat del segle XIX i que serví com a punt de referència per a la Mancomunitat de Catalunya. Presentava un projecte de reorganització de l'Estat, amb una certa descentralització regionalista i clara separació de poders i, per a Catalunya, la resurrecció de les pròpies Corts i de l'Audiència així com la oficialitat única de la llengua catalana.

⁹ Trobem ben documentada la visita a la ciutat i Universitat de Cervera, des de la Tallada, a l'octubre de 1907.

¹⁰ El Dr. Torras i Bages estava certament molt interessat en la transmissió oral, d'una generació a l'altra, del que anomenava el seny rural de la societat tradicional catalana. A tals efectes, animà a diversos escriptors per a publicar sobre la matèria: Josep Abril "*El Bon Seny*", Jaume Raventós "*Proses de bon Seny, Morals i Socials*", Ramon Ribera "*Poemes i Llegendes*"...

Així, el 28 d'octubre de l'any 1901, en motiu d'una visita al poble veí de Sant Pere dels Arquells, el Bisbe va emetre el corresponent decret en que indicava el següent:

*“Encargamos a su Rdo. Cura Párroco fomento la piedad cristiana, que es principio de todas las virtudes, entre sus feligreses, que, por lo mismo que viven en las cercanías de una ciudad algo importante, están más expuestos a sufrir la influencia de la impiedad moderna.”*¹¹

Ara bé, com tindrem ocasió de desvetllar en l'última anècdota que relatarem, també pensava que les persones originàries de Cervera i les seves proximitats eren sense dubte gent devota amb una gran saviesa popular, segurament per l'influx de l'antiga universitat.

b) El Dr. Torras i Bages i Sant Magí de la Brufaganya

L'opinió del Santuari de Sant Magí no podia ser sinó positiva. El Bisbe hi acudí sense dubte en diverses ocasions, i ho considerarà també com un lloc d'esbarjo, de descans, un lloc per carregar piles que diríem ara. Així, en la mateixa visita pastoral de l'octubre de 1901, després d'acudir a Bellprat, el Dr. Torras i Bages i la seva comitiva s'encaminaren cap a Sant Magí:

“Des de Bellprat, Sa Senyoria es dóna un dia d'esbargiment, ben aprofitat

*però en molts sentits, visitant el famós santuari tarragoní de Sant Magí de la Brufaganya. Té la paraula el secretari: l'endemà de bon matí cap a Sant Magí falta gent: Ja hi hem trobat el Peret Santacana i les Maries, a qui escrigué oportunament. Misses, visites del temple, del convent (ara rectoria), esmorzar, coves, font, rosers, roures, molí espatllat, la sang dels frares degollats l'any [18] 35, i esplèndid dinar en companyia del rector. El Senyor Bisbe està de bon humor, el rector, simpàtic, estofat i animat, i entre tots omplim l'ambient de contes, rondalles, anècdotes i farses, amb picaresques sortides, de les quals no s'escapen diables, bruixes, frares i lladres.”*¹²

Els bisbes també necessiten descansar, i quin millor lloc per fer-ho que els paratges de la muntanya de la Brufaganya, on passà la vida el Sant anacoreta, on fou martiritzat després de fer néixer les fonts on encara avui, com cada any, Tarragona i Cervera anem a buscar l'aigua per a la festa. Com es desprèn del relat del secretari i es recull en la biografia, la devoció no està pas renyida ni amb el descans, ni amb l'oci ni amb el bon humor.

I continuant amb el bon humor, hem de reproduir, per acabar, l'escena que tingué lloc l'any 1907, en visitar el Dr. Torras i Bages l'ermita de la Verge del

¹¹ SOLA I MORETA, FORTIÀ “*Biografia de Josep Torras i Bages*” Vol. II, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1ª ed. (1993). Pàg. 144.

¹² *Op. Cit.* Pàg. 144.

Ermита de la Mare de Déu del Camí.

Camí de Granyena:¹³

“Fora del temple li ofereix els seus serveis la masovera, una dona arriada que es presenta pellucant un raïm penjant als dits dessota una llesca de pa morè. El Prelat, cansat de la jornada, demana un ou per a ell i un altre per al secretari, i en servir-los els la bona dona, i fer-se compte de l’alta i majestuosa figura del senyor Bisbe (sense pensar segurament que bisbe sigui), li diu admirada: “Dit-

xosa la mare que li donà el pit!” Sa Senyoria, després, comentant la frase, atribueix aquesta saviesa popular de la gent segarrena a influències de l’antiga Universitat de Cervera”¹⁴

Com m’ha assabentat el Sr. Josep Mas al comentar-li la intenció d’escriure aquest article, quan el Bisbe feu la visita pastoral a la Verge del Camí, tenia cura de l’ermita precisament l’avia del recordat Miquel Pont Farré,¹⁵ gran entusiasta de Sant Magí, del barri i de la festa. Val-

¹³ El Dr. Torras i Bages era un gran devot de la Verge Maria i pelegrinà a in comptables santuaris, esglésies, capelles i ermites dedicades a la Mare de Déu. Val a dir que en aquesta ermita de la Verge del Camí de Granyena, tant propera a Cervera, es conserven també diversos Exvots de Sant Magí de la Brufaganya.

¹⁴ *Op. Cit.* Pàg. 176-177.

¹⁵ Precisament era natural de Granyena de Segarra, de la seva mateixa família, Mn. Pedro Farré Solé, rector de Viver de Segarra assassinat a prop del Mas Agulló el 15 o 16 d’agost de 1936 per la seva condició de sacerdot i que es troba en procés de beatificació.

Ermita de la Mare de Déu del Camí.

gui doncs també aquest article de senzill i pòstum homenatge a aquest homenàs de la Segarra.

Parafraçant el lema del Bisbe Torras i Bages, que Catalunya deixaria de ser Catalunya si deixés de ser cristiana, podem prou bé afirmar nosaltres que

Cervera deixaria de ser Cervera si deixés de celebrar el Santíssim Misteri al febrer i Sant Magí a l'agost. Així doncs, amb el desig que Cervera no perdi mai el seny rural i la saviesa popular que la caracteritza, amb la voluntat, en definitiva, que mai deixi Cervera de ser Cervera, tingueu tots un bona festa de Sant Magí.